

"...

I- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ :

Dava dilekçesinde öne sürülen iptal istemi gerekçesi aynen şöyledir :

"1. Yasanın 1 inci maddesi; "Kooperatif ve birlikler, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ekonomik ihtiyaç ve verimlilik bakımından yapacağı inceleme sonucunda ve bu Bakanlığın yazılı izni ile kurulur" hükmünü öngörmektedir.

Anayasamızın 33 üncü maddesi; "Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir" demektedir. Daha sonra "Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir" diyen Anayasamız böylece tüzel kişiliklerin önceden izin alınarak kurulması sistemini kabul etmediğini göstermiştir. Bu durum bir tüzelkişi olarak aynen kooperatifler için de sözkonusu olmak gerekir.

Her ne kadar Anayasamızın 171 inci maddesinde; "Kooperatifler, Devletin her türlü kontrol ve denetimine tabi olup" ibaresini ihtiva ediyorsa da; bu, kuruluştan sonraki aşamada sözkonusu olabilecek bir kontrol ve denetimdir.

Öte yandan Anayasamızın 48 inci maddesi; "Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir" hükmünü ihtiva etmektedir.

Binaenaleyh iptali istenen 1 inci maddenin 3 üncü bendi hükmü, Anayasamıza aykırıdır, iptali gerekir.

2. Yasanın 4 üncü maddesinde; "Kooperatif ve birliklerin örnek sözleşmeleri TC. Ziraat Bankası ile Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin görüşü de alınarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanır ve Bakanlar Kurulunca kabul edilir. Anasözleşmelerde yapılacak değişiklikler de aynı usule tabidir" hükmünü öngörmektedir.

"Tüzel kişilik", tüzüğü ve anasözleşmeyi hazırlama, kabul etme ve değiştirme yetkisinin de bizzat kendisine ait olduğu kabul edilmesi gereken bir müessesedir. Tüzel kişiliğin organlarından olan "Genel Kurul", tüzük ve anasözleşmeyi yapma ve değiştirme yetkisini haiz olmak durumundadır. Eğer yasalara uygun olmayan bir durum var ise, bunun yasal yollarına başvurularak düzeltilmesini sağlamak devlete -idareye- düşen işlerdir, yoksa bizzat tayin ve tesbit etmek değil.

Aksini kabul etmek, Anayasamızda yer alan "demokratik. bir hukuk Devletidir" (2. Md) şeklindeki devletimizin niteliği ile bağdaşmayacak bir husustur. Ayrıca Anayasamızın 33, 35, 48 ve 171 inci maddelerine aykırıdır.

Bu nedenle iptali gerekir.

3. Yasanın 8 inci maddesi; "...Genel Kurulda alınan kararlar, Anasözleşmelerde gösterilen süre içinde yetkili makamın onayı ile kesinleşir. Süresi içinde onaylanmayan veya reddedildiği bildirilmeyen kararlar tasdik edilmiş sayılır." hükmü demokratik değildir.

Aynı maddenin ilk fıkrasında da ifade edildiği üzere kooperatif ve birliklerin en yetkili organları genel kurullardır. Bu kurulların kararları herhangi bir tasdiki gerektirmeyen kararlardır. Bu kararlar, ancak mahkeme kararı ile iptal olunabilir.

Bu hüküm de Anayasamızın 2, 33, 35, 48 ve 171 inci maddelerine aykırıdır, iptali gerekir

4. Yasanın 9 uncu maddesinde; "Yönetim Kurulları; a- Kooperatiflerde genel kurula katılma hakkı haiz ortaklar arasından genel kurulca seçilecek dört üye ile, kooperatiflerin müdürü veya vekilinden teşekkül eder. b- Birliklerde, genel kurulca temsilciler arasından seçilecek dört üye ile genel müdür veya vekilinden teşekkül eder" hükmü yer almaktadır.

Tüzel kişilerde, yönetim kurulu bir organdır. Bu organda görev alacak yönetim kurulu üyelerinin; üye ya da ortak sıfatını taşımaları gerekir. Aksinin kabulü antidemokratiktir.

5. Yasanın 10 uncu maddesinde; denetim kurulları; a- Kooperatiflerde genel kurul katılma hakkını haiz ortaklar arasından veya dışarıdan seçilecek iki üyeden teşekkül eder. b- Birliklerde, genel kurulca temsilciler arasından veya dışarıdan seçilecek iki Üye ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve TC. Ziraat Bankasının mensupları arasından görevlendireceği, birer temsilciden teşekkül eder." hükmü yer almaktadır.

Kooperatif ve Birliklerde denetim kurulu da, tıpkı genel kurul, yönetim kurulu gibi bir organdır. Bu organlarda görev alacak kişilerin üye ya da ortak sıfatını haiz olmaları gerekir. Tüzel kişilik kavramı ile bağdaştırılması mümkün olmayan bu hüküm antidemokratiktir. Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır; iptali gerekir.

6. Yasanın 11 inci maddesi de; tümüyle antidemokratiktir.

Genel müdür ancak kanun, anasözleşme, diğer mevzuat ile genel kurul ve yönetim kurulunun kararlarına göre görev ifa eder. Aksi antidemokratiktir.

Kooperatifler vesayete tabi müesseseler değildir. Kooperatifçiliğin mahiyeti ile bağdaşmamaktadır. Bu hüküm kooperatifçiliğin dejenere edilmesine neden olacaktır. Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır. Bu nedenle bu maddenin tümünün iptali gerekir.

7. Yasanın 14 üncü maddesi de göreve son verme işlemini seçime ve tayine yetkili organlara bırakmadığından antidemokratiktir. Bu nedenlerle Yasanın 14 üncü maddesi de Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır.

8. Yasanın 15 inci maddesi de antidemokratik hükümler içermektedir. Mülkiyet hakkına aykırıdır. Kooperatifler idarenin talimatına uymak mecburiyetinde tutulamazlar. Kooperatifler vesayete tabi değildir. Kooperatiflerin vesayet müessesesi haline getirilmesi kooperatifçiliğin temel amacından sapmasına, mahiyetini kaybetmesine sebebiyet verecektir. Bu madde de Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır. İptalini talep ediyoruz.

9. Yasanın 24 üncü maddesinde yer alan "...sırasında ortaya çıkacak ihtilaflar Sanayi ve Ticaret Bakanlığının hakemliği ve talimatına göre çözülür." ibaresinde yer alan "...ve talimatına" ibaresi madde hükmünü antidemokratik kılmaktadır. Kooperatifçiliği vesayet müessesesine dönüştüren bir hükümdür. Kooperatifçiliği dejenere edilerek kooperatifçilikten

beklenen amacının gerçekleşmesine engel teşkil edecek mâhiyettedir. Bu nedenle bu hüküm de Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

10. Yasanın 25 inci maddesinde yer alan hükümler de antidemokratiktir. Tüzel kişiliğin birleşmesi, ayrılması, çalışma alanlarının genişletilmesi veya daraltılması ve merkezlerinin başka yere nakli konularında karar verme yetkisi, genel kurullara ait bir yetkidir. Bu hususta Sanayi ve Ticaret Bakanlığının talimatına göre işlem yapılması mümkün değildir.

Böyle bir hüküm kooperatifleri birer vesayet müessesesi haline dönüştürür. Bu ise kooperatifçilik anlayışıyla bağdaşmamaktadır.

Bu madde de, Anayasanın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

11. Yukarıda arzedilen nedenlerle Yasanın 26 ncı maddesinin (d) bendi de iptal edilmelidir.

12. Yasanın geçici 2, 3 üncü maddesi hükmü mülkiyet hakkına aykırıdır. Bu nedenle iptali gerekir.

13. Yasanın geçici 4 üncü maddesi hükmü de yukardân beri arzedilen ve iptali istenen madde hükümleri ile ilişkisi nedeniyle iptal edilmelidir.

SONUÇ VE İSTEM :

30.4.1985 kabul tarihli ve 3186 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun'un 1 inci maddesinin üçüncü bendi, 4 üncü maddesi, 8 inci maddesi, 9 uncu maddesi, 10 uncu maddesi, 11 inci maddesi, 14 üncü maddesi, 15 inci maddesi, 24 üncü maddesi, 25 inci maddesi, 26 ncı maddesinin (d) fıkrası, geçici 2 nci maddesi, geçici 3 üncü maddesi ve geçici 4 üncü maddesi hükümlerinin Anayasamızın 2, 33, 35, 45, 48, 167 ve 171 inci maddelerine aykırılıkları ve genel hukuk kurallarına ters içerikleri ve re'sen nazara alınacak nedenlerle iptaline karar verilmesini arz ve talep ederiz.""